

VG 3/12-95

din

Tyskertøsens
datter ble
hele Sveriges

Kruttkjerring

■ Tyskertøsens datter måtte stå på gangen mens klassen sang «Ja, vi elsker». Så flyttet Marit Paulsen (56) til Sverige og skapte seg sitt eget liv. Ble vaskehjelp, stålverksarbeider, gardkjerring, samfunnsdebattant og forfatter, alltid på de svakes side. Tibarnsmoren fikk æren — og skylden — for svenskenes EU-ja. Lørdag ble hun tildelt EUs ærverdige kvinnepris - i konkurranse med 17 andre!

BLA OM

8. mai 1995. En helt vanlig dag i Sverige. Men Norge feirer 50-årsjubileum for frigjøringen.

Marit Paulsen sitter og skriver, radioen står lavt på bakgrunnen. Plutselig hører hun en norsk kvinnestemme si at det er på tide å se på tyskerungene med ny forståelse. Ordet «tilgivelse» flyter ut i rommet. — Du er femti år for sent ute! roper Marit. Står foran den lille transistorradioen mens tårnene renner og minnene strømmer på. Om hennes forste syttende mai, da en glad seksåring med norske juletreflagg på brystet ble rundjult av damen fra søndagsskolen. — Syttende mai smaker søtt blod, slim, snørr, løse tenner og bittersalte tårer, skriver hun i den selvbiografiske boka «Liten Ida», som Lailla Mikkelssen lagde en av åttitallets sterkeste norske filmer av.

Sårene svir ennå

Er det jeg som trenger tilgivelse? spør Marit ironisk. Vi sitter i hennes og ektemannens Stures gjestefrie kjøkken på gården deres i Dalarna. Barndommen på Trondelagskysten er langt unna, men sårene er enda dype og skorpene så tynn, så tynn. Marits far var norsk, men hun fikk like fullt betale for at moren hadde tysk kjæreste.

Jeg tok et oppgjør med fortiden i boken og filmmanuset, fikk alt det vunde frem i lyset. Jeg trodde jeg var ferdig med det, men jeg hadde

bare satt barndommen min på en hylle, som en annen porselengur. Det skjønte jeg da den plutselig falt ned og gikk i knas, sier hun.

Årsaken var krigsuhbruddet i det tidligere Jugoslavia, og ordene etnisk rensing. Marit husket de jugoslaviske krigsfangene i leiren der moren jobbet som kokke for tyskerne — gra, forhatlede skikkelser som bare det lille barnet hadde medlidenskap med.

— Tenk hvor mange små Ida'er det er i Jugoslavia nå! Som skal vokse opp med hat på alle kanter...

Gløder for samarbeid

Det var krigen midt i fredelige Europa som startet Marits glødende Europa-engasjement. Hun er overbevist om at krig bare kan forebygges ved utstrakt samarbeid. Konflikter må løses ved forhandlingsbordet. At vi i Norden kan være uenig i mye som skjer i Europa, synes hun ikke er noe godt argument for å holde seg utenfor.

— Vi trenger da ikke lage avtaler om alt vi er enige om! Det er det vi misliker hos hverandre vi må komme sammen for å diskutere, fastslår hun med sin sjeldne autoritet.

For når Marit ser på fotografen og sier: — Nå legger du ned kameraet! adlyder han øyeblikkelig.

SKOGBRUKERE: Sture og Marits store sorg er at de måtte slutte med melkekyr da han ble allergisk. Men skogen driver de fortsatt.

Dette skriver du ikke, kan hun plutselig si, og straks føler jeg meg som en skolejente knepet i fusk. En time på Marits kjøkken, og vi forstår hvorfor ministere og Medelsvennsor retter ryggen og spisser orer når hun snakker.

Bare den digre, saueignende gardshunden Sussi bryr seg filla om matnors kommando. Hun vil helst sitte på gjestenes fang, og gir seg ikke for Sture beordrer dikk.

Velg aldri en hund til likestillingsminister, anbefaler Marit.

Hun hadde så vidt lagt tenårene bak seg da hun flyttet til Sverige. Jobbet på sykehus, som vaskehjelp og var stalarbeider. Engasjerte seg i fagforeningsarbeid, og vakte oppsikt med boka «Rapport fra en skurebotte». Hennes klare meninger skaffet henne fast kommentarspalte i Aftonbladet, der hun ivrig deltok i samfunnsdebatten.

Ektemann Sture Andersson traff hun på folkehøyskole etter at ryggen hennes nektet å fortsette arbeidet som stalarbeider.

Bonde og forfatter

Sammen flyttet de på landet, stelte sytten melkekyr og en flokk sauer, samtidig som de skrev bøker og avisartikler. Tittler som: «Retten til å være menneske», og «Du ville gråte hvis du visste» forteller litt om at de ville være talerør for dem som sjelden kommer til orde.

Smeden Sture ble fotograf, og samarbeidet i ekteparets firma «Ord og Jord» har vært fruktbart på alle måter. Nesten tredve bøker er det blitt, og ti barn har de sammen. Men spør du Marit hvor mange som er «egne», trår du farlig nær en grense.

— Hvem som er biologisk mamma og pappa, eller hva slags hudfarge barna har, spiller ingen rolle. Vi har ti barn, sånn er det, fastslår hun konstant.

I selvbiografien beskriver Marit en mamma som mildt sagt er lite snill. Selv har hun et stort hjerte for de svakeste blant dyra og menneskene.

— Tror du det har betydning noe for din utvikling at du en periode fikk bo hos en snill fostermor?

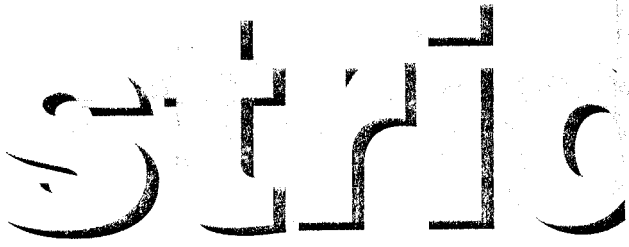
— Alt! Det har virkelig betydning alt for meg. Min største sorg er at jeg aldri fikk fortalt henne det.

Gråt for nøkken

Fostermor lærte meg om nøkken, egentlig en vakker lignelse om hvor-

MATEING (VG): Marit Paulsen er elsker og hater i Sverige. Ingen kan vekte grasrota som henne. Men sårene fra barndommen vil ikke gro. Den norske filmen «Liten Ida» forteller historien om tyskertøysens datter.

Hjemme hos grasrotas

dan man skal vokte seg for det som er fristende, men farlig. For noen år siden var vi i Norge, og jeg ville besøke klippen der nøkken bodde. Så var den borte. De idiotene hadde bygget en jævla bro over nökkens klippe! Jeg gikk ut av bilen, jeg gråt, bannet og raste. Men etterpå måtte jeg le. Jeg er nemlig bare delvis normal, men stort sett er jeg jævla klok, sier Marit med latter i øyekroken.

Bistert utseende

Hun er femten prosent intellektuell og åttifem prosent kjerring, anslår hun selv. Sin gjennomslagskraft begrunner hun blant annet med at hun er født med et bistert utseende.

— Du er så jævla stygg at du får se å bli klok, ellers får du ingen mann! sa moren hennes.

Og klok er hun blitt, men at hun er så stygg er en overdrivelse. Riktignok er hun ingen klassisk skjønnhet, men ansiktet lyser av varme og ekte engasjement. Ei skikkelig kruttkjerring, er hun!

Dyrekjær

Og at liten kjerring kan velte stor produsent, beviste Marit da hun avdekket svenske kyllingers miserable liv og død i artikkelen «Hvem kan elske en frossen enkilos klump?»

din
SÅNDAG
Ellen Stai
Foto: Knut Erik Knudsen
I SVERIGE

“Syttende mai smaker søtt blod, slim, snørr, løse tenner og bittersalte tårer.”

Marit Paulsen i den selvbiografiske boken «Liten Ida»

STERK FILM: Sunniva Lindkvist spilte Ida i filmen «Liten Ida» basert på Marit Paulsens selvbiografiske bok.

“Du er så jævla stygg at du får se å bli klok, ellers får du ingen mann!”

Marit Paulsens mor

ORD & JORD: Marit Paulsen og ektemannen Sture skriver og driver gård sammen. En av bøkene handler om den undertrykte mannen som ikke får «lov» til å ha problemer. Marit har aldri følt seg undertrykt som kvinne. Ingen har kjøpet henne bak!

Dei re forkvinne

te mens bondere og slakteriarbeidere hadde ryggen til. Resultatet ble en debattbok med sterke bilder og en rekke avslørende artikler.

Fikk kvinnepris

Denne helgen ble hun tildelt EU's kvinnepris i Madrid. Marit Paulsen var nominert for «et dypt, personlig engasjement og en utrettelig evne til å forankre den europeiske visjon om fred og demokrati».

Hennes liv har hatt en rettesnor: Hun ville bli så ulik sin egen mor som overhodet mulig. Det har hun greid. Men svenske EU-motstandere leter med lys og lykte etter noe å ta henne for, og nylig dukket de opp med traumekortet: Moren hennes var tyskertøs – ikke rart Marit Paulsen er tyskvennlig!

Da blir jeg jævlig trott, innrømmer hun, og klapper Sussi, som egentlig er en kamphund og anskaffet for å holde uvedkommende borte. Men hvem kan være sint i et så vennlig hus? Ikke Sussi, og ikke Marit. Har ikke mobberne knekket henne for, greier de det aldri!

“Jeg er nemlig bare delvis normal, men stort sett er jeg jævlig klok.”

Marit Paulsen

SAMKJØRT PAR: Midt i bjørnens rike bor Marit og Sture. Fra dette koselige huset deltar de ivrig i Europa-debatten. Nå skylder svenskene på EU for alt som er galt. Vi har aglet oss ut i vår i dyp krise lenge før vi søkte om medlemskap, sier Marit.

